

Vespërdienst en gesprekshijzenkomst - Bidweek voor de eenheid van de christenen -
Zaterdag 20 januari 2024

Rond 19 u. beginnen de vespers met voorganger ds. Lieuwe de Jong die met zijn vrouw en twee vrienden speciaal voor dit weekend helemaal vanuit Nederland naar Rome is gereden. Zijn overdenking kunt u in zijn geheel teruglezen hieronder.

Na de vespers is er een gesprek over de Eenheid van de Christenen met als thema *Heb God lief... en je naast als jezelf*. Het gesprek vindt plaats aan de hand van een aantal gesprekshragen die u hier kunt zien en die heel wat losmaken:

Gesprekshragen bij De Barmhartige Samaritaan – Heb God lief en je naaste al je zelf

- #1 Wat zou je in je gebeden met God willen delen over de situatie in Burkina Faso en over al die andere plaatsen in de wereld waar broers en zussen in onmin en vijandschap met elkaar leven? En durf je een persoonlijk verhaal van onverdraagzaamheid te delen?
- #2 Regelmatig is het verhaal van de Barmhartige Samaritaan uitgelegd als Jezus' oproep om naastenliefde te betonen (en terecht!). Echter Jezus vraagt: wie van deze drie (priester, Leviet en Samaritaan) is naaste geweest voor de hulpeloze? Onze naaste is dus niet de hulpeloze, maar degene die ons hulp verschaft. Wat vind je van deze ontdekking? En wat verandert er daardoor in jouw persoonlijk leven?
- #3 Tuurlijk roept God ons in navolging van zijn Zoon ook op om naastenliefde te betonen. Een quote die ik recent tegenkwam luidt: *We kunnen God enkel ten volle ontmoeten als we bereid zijn onze medemens te helpen en durven erkennen dat we allen één zijn als mensen die geschapen zijn naar het evenbeeld van God zelf*. Reageer op deze quote van theoloog Emmanuël Wybo.
- #4 Bespreek de stelling: er is geen betere motivatie om de zorg en liefde voor de naaste te ontvangen (of te geven) dan overweldigd te zijn door de liefde van God.
- #5 Onderstaand gedicht en schilderij zijn gemaakt door een zuster uit de gemeenschap in Apeldoorn. Lees in alle rust het gedicht, bekijk het schilderij. Deel eens met elkaar: Wat valt je op? Waardoor word je geraakt?

God liefhebben boven alles en je naaste als jezelf

De ander

Soms lijkt het alsof anderen
alleen maar problemen geven
een andere huidskleur
andere cultuur
ander eten
andere taal
niet te veel mee bemoeien
die ander is anders
geen tijd mee verknoeien.

Maar onze taak dan?
De ander lief te hebben
als onszelf nog wel!
Gods plan?

Een ander
een ander mens
een wereld vol
onze zorg
onze taak
geen bijzaak
een opdracht
volbracht?

gedicht en schilderij, Gerda Kloek, Apeldoorn

Na enige discussie over oorlog en onvrede in de wereld en hoe ondanks alle ellende toch in God te kunnen (blijven) geloven, wordt duidelijk hoe ieder bij zichzelf dient te beginnen en terug te komen, steeds weer. Je kunt een ander niet veranderen, het heeft geen zin de schuld bij de ander te leggen. Alleen door jouw eigen fouten – hoe klein of groot ook - te erkennen en die te verbeteren, kan je werkelijk iets bewerkstelligen. Vrede in je hart is waar het zoeken naar Vrede in de wereld mee begint en in gebed kun je hierom vragen. Soms is het moeilijk te geloven in het gebed. Worden gebeden wel verhoord? Vaak lijkt het van niet, maar hoe kunnen wij overzien wat God met ons voorheeft? Vertrouwen en geloven in God is op bepaalde momenten een opgave, maar vaak krijg je er ook ongevraagd zo veel voor terug! Geloven gaat met vallen en opstaan, maar bidden kan wel degelijk helpen bij het volharden erin en erover spreken en in discussie gaan kan ook iets bewerkstelligen. Moge deze avond hebben bijgedragen aan een in ons allen groeiend besef van het belang van de zoektocht naar Vrede in je hart. Steeds weer proberen het goede te doen, verdraagzaam zijn naar de mensen om je heen, kan bijdragen aan een wereld waar Vrede zich door al het slechte heen steeds meer verspreidt en waar Vrede uiteindelijk het kwade overwint.

Namens de oecumenische steungroep van de Friezenkerk,

KK.

Overdenking over de barmhartige Samaritaan (Lucas 10,25-37) gehouden door ds. L. de Jong in de Friezenkerk op zaterdag 20 januari in het kader van de opening van de Week van het Gebed in de Friezenkerk

Geliefden in de Heer Jezus Christus,

Vorig jaar sprak ik met een zuster uit Burkina Faso. Zij vertelde me dat het West-Afrikaanse land al bijna tien jaar lang wordt geteisterd door geweld en aanslagen door radicale moslims op kerken en christenen.

En dat is verschrikkelijk.

Maar niet in de laatste plaats omdat ze me vertelde dat de verschillende religieuze groepen in Burkina Faso in de jaren voor het geweld vrijwel probleemloos en vreedzaam samenleefden.

De moslims, katholieken, protestanten en de aanhangers van traditionele Afrikaanse religies leefden samen, soms letterlijk als broers en zussen: in elke familie zijn deze religieuze groepen vertegenwoordigd.

Maar sinds 2015 staat de vrede onder spanning door het geweld van extremistische groeperingen.

Met name moslims en christenen komen door het geweld tegenover elkaar te staan.

Mensen die ooit in relatieve harmonie als broers en zussen samenleefden worden door een demonische kracht uit elkaar gedreven.

De ander is niet langer een verrijking, maar is een bedreiging geworden.

Goddank ontstaat in deze versplintering ook een nieuwe solidariteit tussen de islamitische, christelijke en traditionele religies en wordt gezocht naar een oplossing voor vrede, sociale cohesie en verzoening.

Tegen de achtergrond van de schrijnende situatie in Burkina Faso leest de kerk over de hele wereld in deze Week van Gebed het verhaal van de barmhartige Samaritaan.

Dit verhaal is ons aangereikt door onze katholieke, protestantse en oecumenische broeders en zusters uit het land, met de hulp van de gemeenschap van Chemin Neuf.

Met name het dubbelgebod van de liefde staat centraal: Heb God lief en je naaste als jezelf.

Trouwens, is het je wel eens opgevallen dat een substantieel deel van de bijbel bestaat uit verhalen van broers die het niet met elkaar kunnen vinden?

Broers die elkaar de zegen van de Heer niet gunnen.

Broers die elkaar van het leven beroven.

Dat begint al bij de moord op Abel en ligt sindsdien ten grondslag aan vrijwel elke vorm van oorlog of onverdraagzaamheid in onze wereld.

Het is, vrees ik, het terugkerende verhaal van de mensheid.

Ergens op de lijn van de moord op Abel toen en het geweld in onze tijd vindt een ontmoeting plaats tussen Jezus en een wetgeleerde.

Ik wil me in deze overdenking met name richten op de laatste vraag die de wetgeleerde stelt voordat Jezus het alom bekende verhaal vertelt.

Wie is mijn naaste, zo luidt de vraag van iemand die beter zou moeten weten.

Die vraag verraadt dat Israëls denken over de naaste niet heeft stilgestaan.

Ooit in het oude Israël was het antwoord op die vraag helder: de naaste is zowel de medeburger als de vreemdeling.

Gaandeweg werd het gebod versmald tot de medeburger, mede door toedoen van hen die het land binnenvielen en bezetten.

Sterker nog, toen het Jodendom versplinterde (denk aan de scheiding tussen Joden en Samaritanen, of de scheiding tussen Farizeeën en Sadduceeën) werd de naaste louter nog opgevat als degene die tot de eigen groep behoort.

Broers leefden niet langer samen, een smallere opvatting van de naaste is nauwelijks denkbaar.

De ander werd hoe langer, hoe meer als een bedreiging gezien en niet langer als verrijking.

Dat gebeurt in tijden van bezetting en oorlog.

Dat gebeurt in tijden van toenemende spanningen.

En het gaat onze eigen tijd helaas niet voorbij.

Wie is mijn naaste?

Het zou per definitie niet een vraag moeten zijn.

Ik hoor op de achtergrond van die vraag ook de vraag van Kaïn resoneren:

Ben ik soms mijn broeders hoeder?

En het evidente antwoord dat de bijbel ons steeds aanreiken wil: maar natuurlijk.

Wie is mijn naaste?

Die vraag stellen illustreert wat er mis is in de wereld.

De wereld is een verzameling broers geworden die op basis van theologische, ethnische of sociale gronden tegenover elkaar zijn komen te staan en elkaar niet langer verdragen.

En een wereld waarin broers elkaar niet langer verdragen, kan maar met moeite nog een wereld van vrede worden.

We zien het zich afspelen tussen Israëlieten en Palestijnen, tussen Russen en Oekraïeners, christenen en moslims, Joden en Samaritanen... tussen jou en hen met wie je in onmin leeft.

In tijden van toenemende spanning moet kennelijk de definitie van onze naaste worden afgebakend en begrensd.

En wat blijft er dan over van Gods droom, die ons onder andere kenbaar wordt in psalm 133: hoe heerlijk is het, hoe goed is het als broeders samen wonen.

Wie is mijn naaste?

Ik denk dat we God tekort doen met een dergelijke vraag.

We kennen God toch als de God van overvloed?

Is het niet zo dat de liederen van Israël ons meedelen dat Gods woede slechts een oogwenk duurt en zijn liefde een leven lang?

En we kennen God toch als de God die ons oproept tot navolging van zijn Zoon?

Zegt de apostel Johannes niet over de Heer dat, wanneer Hij op het punt staat de voeten van Zijn leerlingen te wassen, dat Zijn liefde voor mensen tot het uiterste zou gaan?

Ik vermoed dat we vragen wie onze naaste is, juist in tijden dat we ons niet langer verwonderen over de liefde van God voor mensen.

En als we eigenlijk geen goed antwoord meer hebben op de vraag wie God is.

En laat dat nou net de vraag zijn die de wetgeleerde niet stelt.

Daarom krijgt de ontmoeting tussen Jezus en de wetgeleerde een verrassende wending.

De Heer vraagt na het verhaal dat Hij vertelt: welke van de drie is naaste geworden van de hulpeloze?

Jezus verplaatst het perspectief van degene die hulp *nodig heeft*, naar de degene die hulp *geeft*.

Hij die mensen helpt en wonden verzorgt, hij is onze ware naaste.

Jezus leert ons om op een andere manier te kijken.

Hij leert ons om onszelf opnieuw te verwonderen dat we door God gered zijn toen we zelf hulpeloos waren.

En de wetgeleerde, het is alsof hij de vraag beantwoordt die hij eerst heeft genegeerd.

De wetgeleerde beantwoordt de vraag van Jezus met: de naaste is Hij die barmhartigheid heeft betoond.

Een antwoord dat verdacht veel lijkt op hoe Jesaja over God zelf profeteert.

Een antwoord dat verdacht veel lijkt op hoe Maria in het Magnificat over God spreekt.

Het is alsof de wetgeleerde loskomt uit strik die hij voor Jezus spande maar uiteindelijk zelf in terecht gekomen is en in de vrijheid tot die verwondering komt: ik ben de hulpeloze en zal door God worden gered.

God zelf is immers onze naaste geworden.

Hij is het die in Christus Jezus zich over ons ontfermt.

Hij is het gezicht van Gods barmhartigheid, zoals paus Franciscus het zegt.

Die verwondering over Gods liefde voor mensen maakt de vraag naar onze naaste overbodig.

Dan zijn we voor een ieder een naaste, en voor iedereen een broeder of zuster.

Dan zullen wij een ieder die wij ontmoeten ontvangen als Christus zelf.

Zoals wij zelf zijn opgenomen in en toevertrouwd aan de zorg van Christus.

Met een eenvoudig maar confronterend verhaal ontsluit Jezus voor ons het karakter van God.

Als wij oog hebben voor Gods barmhartigheid, voor Zijn vergevende liefde, voor Zijn eindeloze geduld en goedheid, als wij oog en hart hebben voor het vleesgeworden Woord dat ons tot naaste is geworden opent zich vervolgens de weg waarop wij hen zullen aantreffen voor wie wij een naaste zijn.

Alleen Gods liefde voor ons kan ons op de meeste schitterde manier motiveren om naaste te worden voor hen die we (met tegenzin misschien) onze broeder en zuster noemen.

Voor hen met wie we in onmin leven.

Voor hen die we in eerste instantie zien als bedreiging maar bij nader inzien ontmoeten als een verrijking.

Voor hen van wie Christus zegt: houd maar net zoveel van hen als ik.

Het is daarom dat de kerk al eeuwenlang zingt: *ubi caritas et amor, Deus ibi est.*

Het is daarom dat de apostel Johannes in zijn brief ons aanspoort en waarschuwt: Maar als iemand zegt dat hij God liefheeft, terwijl hij zijn broeder haat, is hij een leugenaar. Want als hij zijn broeder, die hij ziet, niet liefheeft, kan hij God niet liefhebben, die hij nooit heeft gezien. Dit gebod hebben wij dan ook van Hem gekregen: wie God liefheeft, moet ook zijn broeder liefhebben.

Amen